

LÄMMINVERISEN RAVIHEVOSEN JALOSTUSARVOSTELUSÄÄNNÖT

Tervetuloa orinäyttelyyn!

SUOMEN HIPPOS RY

2025

HIPPOS

1. YLEISIÄ OHJEITA

1.1 Jalostukseen hyväksymisen perusteet

Jalostusvalinnan tarkoituksena on valita perimältään parhaimmat hevoset seuraavan sukupolven vanhemmiksi. Oriiden jalostukseen hyväksyminen perustuu jalostusohjelmissä määritettyihin jalostustavoitteisiin. Jalostettavina ominaisuuksina ovat terveys, suoritusominaisuudet, rakenne ja luonne.

Terveydentilan tarkastuksessa tutkitaan oriin yleinen ja ortopedinen terveys. Lisäksi röntgenkuvauksessa tutkitaan oriin luuston terveys ja hammas- ja parentatarkastuksessa oriin suuterveys. Terveystarkastuksen tarkoituksena on sulkea pois eläinsuojelullisesti oriin käyttöä jalostuksessa estävät sairaudet ja perinnölliset viat, joista osa saattaa ilmetä vasta jälkeläisarvostelun yhteydessä.

Oriin jalostusarvioinnissa noudatetaan voimassa olevaa jalostusohjelmaa. Jalostusarvosteluun ovat oikeutettuja osallistumaan lämminverisen ravihevosen kantakirjaan merkityt vähintään 2-vuotiaat yksilöt. Jalostukseen voidaan hyväksyä hevosia, jotka ovat vapaita perinnöllisistä sairauksista ja sellaisista vioista, jotka voivat vaarantaa niiden terveyttä ja hyvinvointia.

1.2 Orinäyttelyyn ilmoittautuminen

Orinäyttelyyn ilmoittaudutaan Suomen Hippoksen Heppa-järjestelmän näyttelykalenterin kautta ilmoitettuun määräpäivään mennessä. Ilmoittautumista varten tarvitaan Oma Talli -tunnukset. Ilmoittautumisen yhteydessä oriinpitäjä sitoutuu noudattamaan jalostusohjelmaa ja jalostusarvostelusääntöjä.

Näyttelymaksu tulee maksaa lähetetyn laskun perusteella eräpäivään mennessä Suomen Hippoksen tilille.

Viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä on toimitettava oriin röntgenkuvat sekä hammas- ja parentatutkimus.

Lisäksi ilmoittautumisen yhteydessä on toimitettava tiedoksi muut arvosteluun vaikuttavat asiat.

Oriin ilmoittajan vastuulla on, että orilautakunnalla on käytössään kaikki ajankohtainen tieto oriista.

1.3 Oriiden maksut

Oriit, näyttelymaksu, 950€, sis. hyväksymisvuoden orilisenssin.

Yksityinen oritarkastusmaksu 1500 € + lautakunnan kulut (*Lisäksi tulee röntgenkuvauksen, parentatarkastuksen, CEM- ja EVA-testin tai muiden vaadittavien tutkimusten kuluja.)

Mikäli ori sairastuu ilmoittautumisen jälkeen, voidaan osallistumismaksusta palauttaa puolet eläinlääkärintodistusta vastaan.

1.4 Hevosten majoitus ja turvallisuus

Oriinpitäjä varaa oriille mahdollisen yömajoittumisen omatoimisesti, päiväkarsinat järjestyvät näyttelyjärjestäjän toimesta.

Oriin kanssa näyttelypaikalla liikuttaessa on otettava huomioon yleisön ja muiden tapahtumaan osallistuvien turvallisuus. **Oriin on oltava suitsittuna**, kun sitä liikutetaan tapahtumapaikalla. Oriit ovat tapahtumapaikalla aina oriin omistajan/haltijan vastuulla.

Oriiden **esittäjillä ja avustajilla** on kaikissa arvostelutilanteissa oltava kypärä päässä. **Kypärän käyttö on pakollista aina oriita liikuteltaessa.**

Oriiden **valokuvaaminen** tapahtuu erikseen varatulla alueella aikataulussa ilmoitettuna ajankohtana. Huolehdithan, että ori tulee kuvattua Suomen Hippoksen tiedottajan/näyttelyn virallisen valokuvaajan toimesta.

Näyttelypaikalla on arvostelutilaisuuden ajan läsnä orilautakunnan eläinlääkäri.

Oriin esittäjän on oltava vähintään 16-vuotias.

1.5 Lääkintämääräykset ja alkoholin käyttö

Ori- ja tammanäyttelyissä noudatetaan Suomen Hippoksen ravikilpailusääntöjä lääkeainevalvonnan suhteen. Valvonta suoritetaan pistokokein näyttelypaikoilla. Lääkeainetestauksessa positiivisen tuloksen osalta toimitaan voimassa olevien Hipposten lääkitämääräysten mukaan. Näyttelyn tulos ja arvostelu mitätöidään. Tulos on julkinen.

Mikäli hevonen on eläinlääkärin määräämällä lääkityksellä näyttelyn aikana, on tästä ilmoitettava näyttelyn

eläinlääkärille tai lautakunnan puheenjohtajalle viimeistään näyttelyä edeltävänä päivänä ja anottava lupa näyttelyyn osallistumiseen. Tapauskohtaisen harkinnan ja eläinlääkärin todistuksen perusteella hevoselle on mahdollista myöntää lupa osallistua näyttelyyn myös lääkityksen alaisena. Mikäli lääkitys voi vaikuttaa hevosen suorituskykyyn tai käyttäytymiseen, lupaa ei myönnetä.

Päihtynyt ei saa käsitellä hevosta tapahtuma-alueella. Lautakunta voi määrätä suoritettavaksi puhallustestejä ja päihtynyt henkilö voidaan poistaa tapahtuma-alueelta.

1.6 Hevosen ja esittäjän varusteet

Eläinlääkärintarkastus, mittaus ja rakennearvostelu

Esittäjällä tulee olla tarkoituksenmukainen ja siisti asu sekä kypärä. Hevosella ei saa olla suoja eikä kavion pohjat saa olla peitettynä. Avustajan käyttö on suositeltavaa mittauksessa ja eläinlääkärintarkastuksessa.

Ajokoe

Ennen ajokoetta ohjastajan tulee tarkistaa, että hevonen on asiallisesti valjastettu Suomen Hippoksen ravikilpailusääntöjen mukaan. Ajokokeessa kiellettyjä varusteita ovat päätanko ja sivuremmit.

Ajotuomarit raportoivat poikkeavia lisävarusteita, mm. polvisuojat, hännän sitominen, potkuremmi, näköä rajoittavat varusteet, voimakkaat kuulaimet tai kitaraudat. Arvostelulausuntoon varusteet kirjataan vain, mikäli niitä on poikkeuksellisen paljon. Ajokoe suoritetaan omilla valjailla ja kilpa- tai valmennuskärryillä. Kärryissä ei saa olla jalkojen liikkeitä peittävää pressua tai laitaa. Kärryjä voi tarvittaessa tiedustella näyttelypaikalta tai alueen valmentajilta. Lainaamiset tulee suorittaa omatoimisesti.

1.7 Oriin jalostukseen hyväksymisen ehdot

Ehtona oriin hyväksymiselle jalostukseen on, ettei sitä ole aikaisemmin muussa maassa poistettu jalostuskäytöstä rakennevikojen tai terveydellisten tai eläinsuojelullisten syiden perusteella.

Oriin jalostukseenkäytön ehtona on vapauttava röntgenlausunto ennen jalostukseen hyväksymistä. Lisäksi orilautakunta voi asettaa tarpeen vaatiessa muita ehtoja jalostukseenkäytölle. Oriin jalostukseenkäytön ehtoihin kuuluu myös sääntöjen mukainen vuosittain aktivoitava orilisenssi ja astutuskirjanpito.

1.8 Valitusoikeus

Jalostusarvostelun tuloksesta ei voi valittaa. Mikäli

arvostelutilaisuutta ei ole toteutettu voimassa olevan jalostusohjelman ja muiden asiaa koskevien ohjeistusten mukaisesti, voidaan asiasta valittaa. Valituksen voi tehdä henkilö, jonka omistuksessa tai hallinnassa kyseiseen valitukseen liittyvä yksilö on. Valitus tulee toimittaa kirjallisesti. Valitukset käsittelee Suomen Hippos ry:n jalostusvaliokunta.

Arvostelupaikkaan ja tapahtumaan liittyvät valitukset tulee esittää arvostelutilanteessa, viimeistään puoli tuntia tilaisuuden päätyttyä näyttelyjärjestäjälle tai lautakunnan puheenjohtajalle. Muut arvostelutilaisuuteen liittyvät valitukset tulee toimittaa kahden viikon kuluessa arvostelutilaisuudesta Suomen Hippokseen.

2. NÄYTTELYYN SAAPUMINEN JA ILMOITTAUTUMINEN

Näyttelyyn osallistuva ori ilmoitetaan kansliaan viimeistään puoli tuntia ennen oman ryhmän / omaa aloitusaiakaa. Hevosen **passi luovutetaan ilmoittautumisen yhteydessä** ja passin saa takaisin arvostelun päätyttyä. Ilmoittautumisen yhteydessä hevonen saa numerolapun, joka kiinnitetään hevosen suitsiin. Viimeistään ilmoittautumisen yhteydessä jätetään kansliaan mahdolliset lisäselvitykset, jotka oriinpitäjä haluaa jättää lautakunnan tiedoksi.

3. TERVEYDENTILAN TARKASTUS

3.1 Terveystilan tarkastus ja mittaus

Orinäyttelyssä kaikille oriille tehdään laaja terveydentilantarkastus. Ori tuodaan tarkastukseen siistittynä ja kaviot puhdistettuna. Orilautakunnan eläinlääkäri antaa sanallisen arvostelun oriin terveydentilasta. Oriin tulee olla hyvässä kunnossa ja terve. Sairasta oritta ei arvostella.

Samassa yhteydessä tarkastetaan hevosen liikkeet suoralla uralla kovalla alustalla. Jalkojen terveyden arvioinnissa kiinnitetään huomiota hevosen jalkojen kestävyteen, sekä mahdollisiin vammoihin, virheellisyyksiin tai viikoihin. Hevoset mitataan lautakunnan jäsenten toimesta.

Oriista mitataan säkäkorkeus, lautaskorkeus, rungon pituus, rinnan leveys, rinnan ympärys ja etusäären ympärys. Hevosen tulee seistä mittauksessa tasajaloin. Hevosen kuntoluokka määritetään asteikolla 1-5. Kavioiden arvostelu suoritetaan mittauksen yhteydessä kovalla alustalla. Hevosten tunnistustiedot tarkastetaan Suomen Hippoksen nimeämän henkilön toimesta.

Jalostusarvostelussa hevonen on esitettävä ilman pohjalaisia tai kaviopohjan peittäviä kenkiä. Hevosta ei arvostella, mikäli sillä on pohjalliset. Tilsakumit ovat sallittuja. Mittauksessa ja kavioiden arvostelussa hevonen on esitettävä siinä kengityksessä, jossa hevonen suorittaa suorituskokeet. Korkeusmittojen tuloksesta vähennetään sekä hokit että kengät.

Terveydentilan tarkastukseen hevonen tuodaan suitsituna. Eläinlääkärintarkastus- ja mittauspaikka ilmoitetaan näyttelyohjelmassa.

3.2 Röntgenkuvaus, hampaiden ja purennan tarkastus

Kaikki jalostusoriit on röntgenkuvattava ja röntgenkuvat tulee toimittaa Suomen Hippokseen viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä. Kuvat toimitetaan eteenpäin lausuntoa varten. Mikäli kuvia ei ole toimitettu määräajassa, Suomen Hippoksella on oikeus julkaista ori näyttelyn osallistujana, vaikka eläinlääkäri ei olisi antanut vapauttavaa päätöstä röntgenkuvista. Ori voidaan tässä tapauksessa poistaa näyttelystä röntgenlöydösten johdosta, vaikka ori olisi ennakkoon ilmoitettu näyttelyn osallistujana. Röntgenkuvaus voidaan tehdä aikaisintaan vuosi ennen orinäyttelyä.

Samassa yhteydessä tarkistetaan oriin hampaat ja purenta. Tarkastuksesta täytetään hammastarkastuspöytäkirja, johon löydökset kirjataan. Pöytäkirja toimitetaan Suomen Hippokseen viimeiseen ilmoittautumispäivään mennessä.

Lue lisää: Röntgenkuvauksen ja hammastarkastuksen ohjeet sekä lomake

3.3 Rokotusmääräykset

Suomen Hippoksen järjestämiin näyttelyihin osallistuvilla hevosilla tulee olla riittävä rokotussuoja hevosinfluenssaa vastaan kirjattuna Heppa-järjestelmään ilmoittautumishetkellä.

Näyttelyiden rokotussääntö hevosille, joiden rokotusohjelma on aloitettu ennen 31.12.2024:

Kalenterivuonna 2025 1-vuotiaaksi kääntyvällä tai sitä vanhemmalla hevosella tai ponilla tulee olla vähintään kaksi perusrokotetta annettuna.

Toinen perusrokote tulee antaa 21–92 vrk:n kuluessa ensimmäisestä perusrokotteesta.

Viimeisimmän rokotteen antamisesta tulee olla kulunut vähintään 5 vrk ja enintään 365vrk.

Näyttelyiden rokotussääntö hevosille, joiden rokotusohjelma käynnistyy 1.1.2025 alkaen:

Kalenterivuonna 2025 1-vuotiaaksi kääntyvällä tai sitä vanhemmalla hevosella tai ponilla tulee olla vähintään kaksi perusrokotetta annettuna.

Toinen perusrokote tulee antaa 21–60 vrk:n kuluessa ensimmäisestä perusrokotteesta.

Viimeisimmän rokotteen antamisesta tulee olla kulunut vähintään 5 vrk ja enintään 365vrk.

Rokotustietojen tarkistaminen ja ilmoittaminen:

Rokottava eläinlääkäri voi pyynnöstä kirjata hevosen rokotustiedot Heppa-järjestelmään. Muistathan tarkistaa ennen ilmoittautumista, että ajantasaiset rokotustiedot löytyvät järjestelmästä, jotta osallistuminen hyväksytään.

Kilpailuissa ja muissa tapahtumissa käytettävät rokotusohjelmat voivat poiketa Hippoksen näyttelyissä käytössä olevasta rokotusohjelmasta. Tarkistathan rokotusohjelmaa suunnitellessa, että se noudattaa myös lajikohtaisia vaatimuksia.

4. RAKENNEARVOSTELU

Rakennearvostelu suoritetaan tasaisella alustalla maneesissa tai piha-alueella. Rakennearvosteluun tullaan aikataulussa ilmoitetulla omalla vuorolla ja ori asetetaan seisomaan lautakunnan eteen.

Liikkeet esitetään ensin käynnissä ja sen jälkeen ravissa. Juoksuliikkeitä esitettäessä käännökset tehdään käynnissä. Oriin tulee liikkua sekä käynnissä että ravissa suoraan mutkittelematta.

Liikkeiden esityksen jälkeen ori asetetaan harjaton puoli lautakuntaan päin. Arvostelijoiden puoleiset jalat asettuvat normaalisti kohtisuoraan maata vasten, mutta ulkopuoleinen etujalka näkyy hieman toisen takana ja ulkopuoleinen takajalka on taas selvästi toista takajalkaa edempänä. Näin kaikki jalat ovat näkyvissä yhtäaikaan. Ori tulee pitää hereillä, niin että se seisoo ryhdikkäästi eikä lepuuta mitään jalkaansa.

Esittäjä seisoo aluksi oriin edessä. Kun tuomari tulee katsomaan oritta edestä päin, siirtyy esittäjä oriin

vasemmalle puolelle talutusasentoon, jotta oriin jalka-
asentojen tutkiminen on esteetöntä.

Rakennearvostelussa oriista pisteytetään runko, jalka-
asennot ja liikkeiden säännöllisyys, jalkojen terveys sekä
kaviot. Rakennearvostelun yhteydessä käynti- ja raviliik-
keet arvostellaan sanallisesti ilman pisteytystä.

5. VALOKUVAUS

Ori esitetään valokuvauksessa siistittynä ja suitsittuna
kuolaimista. Ori asetetaan harjaton puoli valokuvaajaan
päin, valokuvaajan puoleinen etujalka tulee olla hieman
edempänä ja takajalka hieman taaempänä. Oriin otsa-
harja kannattaa pyyhkäistä sivuun, niin että oriin valoku-
vaajan puoleinen silmä näkyy. Valokuvauksessa sekä ori
että esittäjä esiintyvät ryhdikkäästi.

Oriin valokuva liitetään osaksi oriin jalostusarvostelulau-
suntoa Heila-jalostusjärjestelmään. Valokuvaukseen kan-
nattaa suhtautua maltilla, jotta oriin rakennekuva on
mahdollisimman onnistunut.

Myös valokuvauksessa esittäjällä tulee olla kypärä
päässä.

6. AJOKOE

Jalostusarvostelussa yksilöarvosteltavan hevosen on suo-
ritettava jalostussuunnan mukaiset suorituskokeet.

Hevosen ajettavuuden arvostelemiseksi kaksi lautakun-
nan jäsentä ajaa hevosella kumpikin erikseen. Ajokokeen
voi ajaa myös lautakunnan avustajaksi nimetty henkilö.
Arvostelijat ajavat hevosella riittävän matkan sekä käyn-
tiä että ravia, mikäli mahdollista erilaisissa olosuhteissa,
saadakseen selville hevosen luonteen vireyden, taipui-
suuden ja rauhallisuuden sekä yhteistyöhalun. Ajaminen
suoritetaan maltillisesti hevosen ikä ja terveys huomioon
ottaen.

Ajotuomarit arvioivat hevosen luonteen ja raviliikkeet
asteikolla 4-10. Puolikkaita pisteitä voidaan käyttää.
Luonne ja liikkeet kuvataan myös sanallisesti.

Ajokokeessa oriilla ajetaan ensin rauhallisempaa ja sen
jälkeen lyhyesti reippaampaa ravia. Luonteen arvioimista
varten oriilla myös peruutetaan.

Arvostelussa kiinnitetään huomiota askeleen joustavuu-
teen ja liikkeiden hallintaan. Liikkeiden säännöllisyyttä
arvioitaessa otetaan huomioon sellaiset virheellisyudet,
jotka heikentävät hevosen käyttöarvoa, kuten

keriminen, melominen, takominen, hivuttaminen, jalka-
lyönnit sekä ravin epävarmuus ja epäpuhtaus.

Hevonen on suositeltavaa lämmitellä ennen ajokoetta.

6.1. Luonteen arviointi

Luonteen arvostelemiseksi lautakunnan jäsenet tarkkai-
levat hevosta koko jalostusarvostelutilaisuuden ajan.
Hevosen luonne arvostellaan sekä sanallisesti että pistein
neljästä kymmeneen (4-10). Vihaisuus, levottomuus ja ar-
kuus voivat aiheuttaa hevosen hylkäämisen. Lautakunnan
jäsenet kiinnittävät luonteen arvostelussa huomiota he-
vosen yhteistyöhaluun ja rauhallisuuteen.

Rakennearvostelulautakunta, suorituskokeiden vastaan-
ottajat, mittaajat ja oriilla eläinlääkäri antavat kukin luon-
nepisteen, joista lautakunta muodostaa hevosen jalostus-
arvostelun kokonaisluonnepisteen.

Arvosteluasteikko: 10 = kiitettävä, 9 = erittäin hyvä, 8 =
hyvä, 7 = hyvänpuoleinen, melko hyvä, 6 = tyydyttävä,
5 = välttävä, 4 = hylätty. Puolikkaita pisteitä voidaan käyt-
tää.

7. PALKITSEMINEN JA LAUSUNTO- JEN LUKU

Oriiden lausunnonluku ja mahdollinen palkitseminen ta-
pahtuu rakennearvostelun ja suorituskokeiden jälkeen.

Yksilöarvostelu

Oriiden kokonaispisteet muodostuvat seuraavasti: suku
40, suoritukset 60. Terveys- ja rakenneominaisuudet arvi-
oidaan sanallisesti. Suomen Hippoksen nimeämä piste-
ryhmä on pisteyttänyt oriin suoritukset ja suvun ennen
näyttelypäivää.

Yhteispistemäärän mukaan ori luokitellaan seuraaviin ja-
lostusluokkiin:

- I Erittäin korkea jalostusarvon ennuste
86-100 pistettä
- II Korkea jalostusarvon ennuste
71-85 pistettä
- III Keskinkertainen jalostusarvon ennuste
56-70 pistettä
- IV Matala jalostusarvon ennuste
41-55 pistettä
- V Erittäin matala jalostusarvon ennuste

0-40 pistettä

Jälkeläisarvostelu

Ori voidaan hyväksyä jalostukseen sen jälkeläisten tulosten perusteella, mikäli kilpailleita jälkeläisiä on riittävä määrä. Oriilla tulee olla vähintään 100 jälkeläistä. Jälkeläisiä tulee olla vähintään kahdessa ikäluokassa. Jalostusarvostelussa oriin suku, terveys ja rakenne kuvataan ja jälkeläisnäytöt esitellään. Hevoselle lasketaan jalostusindeksejä sen vanhempien, omien ja jälkeläisten ravikilpailutulosten perusteella.

8. ORIIDEN JALOSTUKSEENKÄYTÖOIKEUS

Jokaiselle siitokseen käytettävälle lämminverisille ravihevosiirille on haettava ja maksettava vuosittainen oriilenssi. Lisenssi haetaan Heppa-järjestelmästä. Lisenssimaksu määräytyy sen mukaan, milloin hakemus pystytään hyväksymään Hippoksessa eli kaikki mahdollisesti tarvittavat hakemuksen liitteet on toimitettu ja ne on ehditty käsitellä. Lasku lissenssistä lähetetään hakijalle. Jos lissenssiä ei makseta eräpäivään mennessä, nousee hinta aiemmin määrättyjen hintaportaitten mukaisesti.

Negatiivinen CEM-näyte on otettava kaikilta jalostukseen hyväksytyiltä oriilta ennen ensimmäistä astutusta ja ennen seuraavan siitoskauden ensimmäistä siemennystä.

Kaikki keinosiemennykseen käytettävät oriit on testattava vuosittain ennen siemennyskauden alkua tarttuvan kohtutulehduksen (CEM) ja virusarteriitin (EVA) varalta.

LIITTEET

- Liite Röntgenkuvauksen ja hammastarkastuksen ohjeet
<https://www.hippos.fi/tiedostot/jalostusoriiden-rontgen-hammas-ja-purentatutkimus/>
- Liite Suomen Hippoksen ravikilpailusäännöt
<https://www.hippos.fi/raviurheilu/ravikilpailusaannot/>

Lisätietoja: Suomen Hippos ry

Susanna Back,
susanna.back@hippos.fi, puh. 040 505 8013

CEM-testin osalta tuloksen on oltava vapauttava.

Mikäli jalostusluokkaan merkittyä oritta käytetään vain luonnolliseen astutukseen, on CEM-testi otettava vähintään 5 vuoden välein. Mikäli oritta ei ole lainkaan käytetty siitokseen edellisen puhtaan CEM-näytteen jälkeen, testiä ei tarvitse uusida. Tällöin asiasta tulee informoida Suomen Hipposta.

Mikäli näyttelyssä todetaan oriilla kivesvika, jonka epäillään vaikuttavan hedelmällisyyteen, voidaan ori määrätä fertiiliteettitutkimukseen. Erilaisia kivesvikoja ovat esimerkiksi nivustyrä, piilokives, kiertynyt kives, kivesten epänormaali koko tai rakenne sekä kivistulehdus. Fertiliiteettitutkimus vaaditaan aina, jos oriilla todetaan piilokives tai kiveksen puuttuminen. Mikäli oriilta on poistettu kives, on tästä esitettävä eläinlääkärin todistus ja oriille on tehtävä fertiiliteettitutkimus.

Jalostukseen hyväksytyjen oriiden omistajien on ilmoitettava Suomen Hippokseen, mikäli ori myöhemmin operoidaan nivustyrän vuoksi. Oriille on tällöin tehtävä fertiiliteettitutkimus.

Mikäli oriin todetaan periyttävän perinnöllisiä sairauksia, voidaan se poistaa jalostuksesta.

Oriinpitäjän muistilista:

[Oriinpitäjälle - Hippos](#)

Fertiiliteettitutkimuslomake:

<https://www.hippos.fi/tiedostot/spermatutkimus/>

Suomen Hippos ry pidättää oikeuden muutoksiin.